

148. zsoltár (S. Augustini Enarr. in Ps. 148. Sermo ad plebem)

E jelenvaló életben Isten dicsérete a gondolatunk, minthogy az eljövendő örök életben Isten dicsérete lesz ujjongásunk. Márpedig senki sem lehet alkalmas a jövendő életre, aki előzőleg be nem gyakorolta rá magát. Addig tehát dicsőítjük Istent, de kérleljük is az Istent. A dicséretet örvendezés tölti be, a könyörgést sóhajtozás. Mert meg van ígérve valami nekünk, ami még nincs birtokunkban. Mivel igazmondó az, aki ígért, ezért "reményben örvendezünk"; de mivel még nincs birtokunkban, amit ígért, azért vágyakozásban sóhajtozunk. Jó nekünk állhatatosan megmaradni e vágyakozásban, míg csak el nem jő, ami megígértetett. Akkor elmúlik a sóhajtozás, és megmarad egymagában a dicsőítés. Két időszak van tehát: egyik a jelenlegi, a mostani élet kísértései és szorongatásai között. A másik majd akkor jön el: biztonságban és örökös ujjongásban. Ezért rendeltetett nekünk is két időszak ünneplése: egyik húsvét előtt, a másik húsvét után. Az, mely a húsvétot megelőzte, a szorongatást jelezte, melyben most még élünk. Az pedig, amit most húsvét után ünneplünk, előre jelzi a boldogságot, melyben majd később élünk. Amit húsvét előtt ünneplünk, abban valóban benne élünk. Amit húsvét után ünneplünk, azzal olyant jelzünk, amit még nem birtokunk. Éppen ezért az első ünnepi időt böjtöléssel és könyörgésekkel gyakoroljuk, a másodikat pedig a böjtölést abbahagyva dicséretben töltjük. Ez az ALLELUJA, amit akkor éneklünk, hiszen tudjátok, hogy az Alleluját így kell fordítani: Dicsérjétek az Urat!

Az egyik idő tehát az, amely megelőzi, a másik az, mely követi az Úr feltámadását. Amit pedig az Úr feltámadását követő időben ünneplve jelzünk, azt saját feltámadásunkat követve birtokolni is fogjuk. Hiszen Krisztusban, a Főben mindkét dolog jelezve és megmutatva látható: az Úr szenvedése megmutatja nekünk a jelen élet szűkösségét, fáradozásait, szorongatásait, s végül a halált. Az Úr feltámadása és megdicsőülése viszont bemutatja azt az életet, melyet majd elnyerünk akkor, amikor Ő eljön megadni mindenkinek, ami neki kijár: a jót a jóknak, a kárhozatot a kárhozottaknak. Most pedig még a gonoszok is együtt énekelhetik velünk az alleluját. De ha megmaradnak gonoszságukban, akkor a jövendő élet énekét már nem vehetik ajkukra, mert azt az életet, melyet most jelzünk, később pedig valósággal élvezünk, ők nem nyerhetik el. Ha nem akartak ezen gondolkodni addig, míg Ő eljövendő, nem nyerhetik el majd eljövetelekor sem.

Nos hát, testvéreim, buzdítsátok egymást az Isten dicséretére! S éppen ez az, amit az imént mondtuk, amikor azt mondtuk: Alleluja. Dicsérjétek az Urat - mondd a másíknak. Ezt mondja ő is neked, s már azzal, hogy egymást buzdítjuk, meg is tesszük, amire buzdítunk. Ámde teljes magatokból kell őt dicsérnetek. Vagyis nem elég, ha nyelvünk és hangunk dicséri az Istent, hanem a lelkiismeretnek, életnek, tetteknek is dicsérniük kell őt. Előbb összegyülekezvén dicsérjük őt az egyházban. Azután mindenki hazatér, s úgy látszik, mintha abbahagyná az istendicséretet. De ha nem hagyja abba a helyes életet, akkor nem hagyta abba az istendicséretet. Akkor hagyod csak abba az istendicséretet, amikor elhagyod a megigazultságot, s azt, amivel neki tetszésére vagy. Ha a jó élettől soha el nem hajlasz, még ha nyelved hallgat is, kiált az életed, s Isten füle szívedbe hallgat. Amint az emberi fül az emberi szóra hallgat, úgy Isten füle gondolatainkat hallgatja. Nem lehet, hogy tettei rosszak annak, akinek gondolatai jók. A tettek a gondolatból jönnek, hiszen nem tehet valaki bármit is, vagy nem mozdíthatja cselekvésre tagjait, ha előbb nem adja ki a parancsot a gondolat. Éppúgy, bármit látsz, ami a provinciákban történik, arra előbb a belső udvarból ment ki a rendelet szerte a római birodalomban, onnan, ahol az imperator rendelkezik. S mily mozgás támad a bent székelő imperator egyetlen parancsára! Ő megszólalván csak ajkait mozgatja, s midőn szólt, megmozdult minden provincia. Így székel benn minden emberben is a belső

imperator, ott székel a szívünkben. Ha jó, akkor jót parancsol, s jó történik; ha gonosz, akkor gonoszt, s gonosz történik. Ha ott székel szívedben Krisztus, mi mást parancsolhatsz, mint jót! Ha az ördög birtokol, mi mást rendelhet, mint gonoszt! Isten azonban azt akarta, hogy a te akaratodon müljék, kinek adsz helyet, Istennek-e vagy a Sátánnak. Ha pedig helyet adtál neki, akkor az fog rendelkezni, aki birtokába vett. Így hát, testvérek, ne csak a külső hangra ügyeljete; amikor Istent dicséritek, teljes magatok dicsérje őt. Énekeljen a hang, és énekeljen az élet, énekeljenek a tettek is. S ha most még ott van a sóhaj, a szorongatás, a kísértés is: reméljete, mert elmúlik mind, s eljön a nap, mikor minden fogyatkozás nélkül megmarad a dicséret. Erről a dicséretről szól a zsoltár, melyet az imént hallottatok, s melyen most végigfutunk. Elsorolja a zsoltár az Istent dicsérő valamennyi teremtményt, s úgy buzdítja őket a dicséretre, mintha csak hallgatva, némán találta volna őket.

Buzdítja a mennyieiket, mintha hallgatva találta volna őket: "Rajta, dicsérjétek az Istent." Pedig a mennyieiek soha el nem hallgatnak Isten dicséretével, aminthogy vannak földiek is, akik soha abba nem hagyják isten dicséretét. Ezek azok a teremtmények, akikben megvan az istendicséret szelleme abban a lelkületben, ahogy az Istennek tetszésére van. Hiszen senki sem dicsőíti őt, csak akkor, ha neki tetszésére van. Vannak azonban olyan teremtmények is, melyekben nincs meg az istendicséretre való élet-szellem és értelem. Mivel azonban ezek is jók, s a maguk nemében tökéletesen vannak elrendezve, így hozzájárulnak a mindenség szépségéhez, melyet Isten alkotott. Bár hangjukkal és szívükkel nem dicsérik az Istent, de mikor az értők látják ezeket, rájuk tekintve dicsérik az Istent. S amikor rájuk tekintve dicsérik az Istent, bizonyos értelemben ezek maguk is dicsérik az Istent!

Dicsérik az Istent a mennyben mindazok, akikben megvan az élet lelke és a tiszta értelem, hogy őt szemléljék, fáradtság és fogyatkozás nélkül szeressék. Dicsérik Istent a földön azok, akik a jó és rossz megkülönböztetésének értelmét bírják, s az értelem által képesek felismerni a teremtményt és a Teremtőt. Ezek az emberek, kik erről gondolkodnak, kiknek Isten megadta a megkülönböztetés, a gyönyörködés, a dicsőítés szellemi képességét. AZ emberek tehát erre képesek. S barmokban is megvan ez a képesség? Ha valami efféle értelem lenne a barmokban, nem mondaná az embereknek az Isten: "ne legyetek, mint a ló és az ökör, melyben nincsen értelem" (Zsolt.). Amikor tehát arra buzdít, hogy ne legyünk olyanok, mint a barmok, értelmetlenek, ezzel rámutat, hogy az embernek megadta az istendicsérethez szükséges értelmet. És a fákból megvan-e legalább az az élet, mely a barmoknak érzékelő képességet nyújt? Hiszen a barmok belső értelmes érzéket és értő-, megkülönböztető elmét nem birtokolnak, de legalább külsőben megjelenő életük van, mint mindnyájan tudjuk: kívánják az eledelt, veszik, ami hasznukra van, és elutasítják, ami ártalmas nekik; képesek az anyagiakat illető megkülönböztetésre, van látásuk a színekre, hallásuk a hangokra, szaglásuk a szagokra, ízlésük az ízekre, belső indítékuk legalább a kívánásra vagy a menekvésre. Erről tudunk és szemünkkel látjuk. Ha nincs is bennük értelem az értésre, de megvan bennük az eleven testiség mozgató szelleme, és a külsőleg megnyilvánuló élet. A fákból ez is hiányzik. És mégis, mindezek dicsérik az Istent. Hogyan dicsérik az Istent? Mivel az ember látja őket, fölismeri a Teremtőt, ki ezeket alkotta, így az ő révükön megszületik bennünk az istendicséret. Amikor őket szemlélve Istent dicsérjük, akkor ők mindnyájan dicsérik az Istent!

Elkezdi tehát a zsoltár az égen, hol mindenek dicsérik őt, s azt mondja: "Dicsérjétek!" De miért mondja: "dicsérjétek!", ha úgyis mindnyájan dicsérik? Mivel az ember gyönyörködik abban, hogy ők dicsérik Istent, s úgy tetszik neki, hogy buzdításával maga is hozzájuk csatlakozzék. Úgy van ez, mint ha odamégy az emberekhez, akik örömmel dolgoznak a szőlőben vagy az aratásban, s azt mondod nekik: "Jól van, csináljátok" - nem azért mondod, hogy most kezdjék csinálni, miután te szóltál nekik, hanem tetszik neked, hogy ebben a tevékenységben találtad őket, s mintegy megajándékozod őket örömeddel és

buzdításoddal. Amikor azt mondd: "csináljátok!", a tevékenységre buzdítva őket óhajod szerint mintegy te is együtt tevékenykedsz velük. A Szentlélekkel eltelt próféta ilyen buzdítással mondja: **"Dicsérjétek az Urat a mennyekben!"**

Előbb az égről beszél, azután a földről. Hiszen Istent dicséri, ki a mennyet és a földet alkotá. A mennyeiek nyugalomban, örök békében vannak, ott folytonos az öröm, nincs halál, nincs betegség, nincs teher. Mindenkori dicsőítik Istent a boldogultak, mi pedig még idelelnek vagyunk. De amikor arra gondolunk, hogy miképpen dicsérik őket az Istent, a mi szívünk is odafönn van, s nem hiába halljuk: "Sursum corda! - Emeljétek föl szíveteket!" Emeljük föl szívünket, hogy ne senyedjen itt a földön. Hiszen nekünk az tetszik, amit odafenn tesznek az angyalok. Mi is azt tesszük, itt még reménységben, azután pedig, ha odaérkezünk, valóságban...

S mintha azt hallaná: "miért dicsérjék Őt, mit adott nekik, mit juttatott nekik, hogy dicsérjék őt?" - így folytatja: **"Mert ő mondta, és lettek, elrendelte őket örökké és minden időkre."** Nem csoda hát, ha a mű dicséri mesterét; nem csoda, ha az alkotás alkotóját, a teremtmény teremtőjét. De megnevezi itt Krisztust is, bár nem hallottuk a nevét. Mert ki a Krisztus? Ő az Ige, aki kezdetben volt, s "minden általa lett, ami lett". Ki által lettek? Az Ige által. Hogy mutatja meg tehát, hogy azt Ige által lettek? "Ő mondta és lettek." Senki sem szól, senki sem rendelkezik csakis szó által, ige által. "Elrendelte őket..." minden mennyeieket, mind a föntvalókat, mind az égi erőket és angyalokat, a mennyei várost, a jót és szentet és boldogot, honnét távol élvén mi még nyomorultak vagyunk, de hová sietvén vagyunk reménységben máris boldogok, hová majd megtérvén leszünk valóságosan boldogok. "Elrendelte őket..." Milyen rendeletük van - mit gondolsz? - a mennyeieknek a szent angyaloknak? Milyen parancsolatot adott nekik az Isten? Nem mást, mint hogy dicsérjék őt. Boldogok, kiknek az a foglalkozásuk, hogy dicsérjék az Istent. Nem szántanak, nem vetnek, nem aratnak, nem csépelnek. Ezek mind a szükségesség művei, ott pedig már nincs szükséglet. Nem lopnak, nem rabolnak, nem paráználkodnak. Ezek mind a gonoszság művei, ott pedig már nincs gonoszság. Nem törnek kenyeret az éhezőnek, nem ruházzák a mezítelent, nem fogadják be a vándort, nem látogatják a beteget, nem békítik a viszálykodókat, nem temetik a halottakat. Ezek mind az irgalmasság művei, ott pedig nincs irgalmasság, ahol nincs irgalmasságra szoruló. Ő boldogok! Gondoljátok meg, hogy mi is ott leszünk! Rajta, sóvárogjunk, sóvárgásunkban sóhajtozzunk! S mik vagyunk mi, hogy úgy gondoljuk, ott leszünk? Halandók, elvetettek, por és hamu. Ám aki megígért ezt nekünk, az mindenható... Mit ígért neked Isten, ó halandó ember? Hogy örökké fogsz élni. Nem hiszed? Higgyed, ó higgyed! Több az, amit már eddig megtett, mint amit még megígért! Mert mit tett? Meghalt érted. Mit ígért? Hogy élni fogsz övele. Nehezebb elhinni, hogy meghalt az Örökkévaló, minthogy örökké éljen a Halandó! Amit nehezebb hinni, azt már birtokoljuk. Ha meghalt az emberért az Isten, ne élhetne Istennek az ember? Ne élhetne örökké a halandó, kiért meghalt az örökké Élő? De hogyan és miért halt meg az Isten? Egyáltalán: meghalhat az Isten? Tőled vette föl azt, amivel képes volt meghalni érted. Nem halhat meg, csak a test. Nem halhat meg, csak a halandó test. Fölvette azt, amiben érted meghaljon, s földadja rád, ami által vele élhetsz. Hol vette föl a halandóságot? Az anya szűzi ölében. Hol adja rád az életet? Az Atyával egyenlőségében. Tiszta násztermet választott itt magának, hogy összekapcsolódjék a Völegény a Jegyessel. Az Ige testté lőn, hogy az Egyház fejévé lehessen. Mert az Ige önmagában maradván nem lehet az Egyház része, s hogy mégis az Egyház Fejévé lehessen, testet öltött. Egy részünk tehát már odafönn van: az, amelyet itt fölvet, amellyel kereszthalált szenvedett. Előre ment már belőled valami, s te kételkedsz, hogy követni fogod?

A zsoltár most a földhöz fordul, minthogy a mennyeiek dicséretét már elmondta. **"Dicsérjétek az Urat a földön..."** Előbb hogyan kezdte? "...a mennyben" - majd felsorolta a

mennyeieket. Most tehát halljad a földieket. "Sárkányok és minden mélységek..." A vizek mélységei, mind a tengerek, e felhős légkör - mind a "mélység"-hez tartozik. Felhők és szelek, viharok, záporok, villámok, dörgések, jégesők, mindaz, amit csak akar Isten e borús és nedves földön. Mindez itt van, földközelen. Néha fölmege az ember a hegyre, s íme, maga alatt látja a felhőket, esőket, s látja, hogy mindaz, amit a légmozgások hajtanak, itt vannak, a világnak e mélyebb részében. A "sárkányok" a nagytestű állatok, melyek a vízben vagy a vizek körül élnek, a barlangokból kijönnek, levegőben vitetnek - náluk nagyobb nincs a földön. Ezért kezdi innen a felsorolást. Azután ott vannak a rejtőző vizek, barlangok, honnét a források és folyamok fakadnak. Egyesek, hogy a föld alatt folyjanak, majd a rejtettből felszínre törjenek. S mindezt, mind, ami a vizek természetes nedvessége miatt összefügg a tengerrel s a földi légkörrel: mind együtt mondja mélységnek, hol a sárkányok is élnek, s dicsérik az Istent. Hogyan? Énekkart alakítanak a sárkányok, hogy Istent dicsérik? Dehogy: ti, amikor látjátok az állatokat, ügyeltek arra, ki az Alkotójuk, ki a mesterük a "sárkányoknak", midőn elcsodálkoztok mindezen és azt mondjátok: "Nagy az Isten, ki ezeket alkotta!" - akkor hangotok által a sárkányok is dicsérik Istent: "a sárkányok és minden mélységek..."

"**Tűz és jégeső...**" Sok ostoba, nem lévén képes szemügyre venni és megkülönböztetni, hogy Isten a teremtményt a maga helye és rendje szerint mozgatja parancsával, úgy látja, mintha Isten kormányozná ugyan a mennyeieket, de megvetné, elhagyná a lennlévőket, nem törődne velük, nem kormányozná, nem irányítaná. Mintha ezek véletlenszerűen mozognának. Megingatja őket sok efféle istenkáromló és szentségtelen mondás: "Ha Isten adja az esőt, miért esik az a tengerbe? Miféle gondviselés ez? A sivatag szomjazik, a tengerbe meg eső esik?" S azt hiszik, nagyon éleselméjűen értekeztek, hogy effélét mondani. Azt kellene nekik mondani: "Jól van, a sivatag szomjazik, de legalább te is szomjaznál!" Mert jó azt mondani az Istennek: "Lelkem mint a víznélküli föld előtted." Máshol pedig nyíltabban: "Szomjúhozik utánad a lelkem, s mily nagyon sóvárog utánad a testem is." De maga az Úr is az evangéliumban: "Boldogok, akik éheznek és szomjúhozók az igazságot..., mert majd betöltetnek." Ezek meg, mintha már beteltek volna, ilyesmiken vitatkoznak, tudósnak érzik magukat. Tanulni nem akarnak, vagyis nem szomjaznak. Ha szomjaznának, tanulni akarnának, akkor rájönnének, hogy minden Isten gondviseléséből történik a földön. Csodálkoznának még egy bolha tagjainak tökéletes elrendezésén is... Isten minden helynek, tájnak, időnek a sajátos rendet osztotta ki. Hosszú lenne szorgosabb megfontolással megemlékezni minden dolgról. Ki fejtheti ki mindezt? Akinek azonban szeme van, sokat megláthat, s midőn meglátta tetszik neki, s midőn tetszik, dicsérni fogja Istent. Nem a dolgokat, hanem aki őket alkotta. Így tehát mindenképpen Istent dicsérik.

A prófétai szellem ezt szemügyre véve, midőn elmondta: "tűz és jégeső..." (melyek megbotránkoztatják az ostobáknak, mert véletlentől mozgatottnak vélik őket), hozzáteszi: "**kik az ő igéjét cselekszitek**". Tehát te ne lásd úgy, mintha véletlen mozgatná őket, hiszen minden mozgásukban az Isten igéjének szolgálnak, neki engedelmességek.

Mindaz, ami itt akaratunk ellenére történik, Isten akaratával történik, az ő gondviselésével, beleegyezésével, törvényével. S ha nem értjük, hogy mi miért történik így, tulajdonítsuk az ő gondviselésének, s ne a véletlennek, nehogy őt káromoljuk. Ha ugyanis elkezdünk vitatkozni Isten tettein: "miért így, miért úgy"; vagy: "nem így kellett volna tennie, rosszul tette így", - akkor hol marad az Isten dicsérete? Elvesztetted az Alleluját. Mindezt úgy nézz, hogy tetszésedre legyél vele Istennek, s dicsőítsd a mestert. Ha bemegy egy kovácsműhelybe, nincs merszed kritizálni, miért így van a fújtató, a fogó, a kalapács odatéve. Ugye elítéled azt az embert, aki bár nem tudja, mi mire való, mégis mindent kritizál. Ha a dologhoz nem ért, legalább nézné a mestert, s mondaná: "bizonyára nem ok nélkül van ez idetéve, a mester tudja, miért, még ha én nem is tudom". A műhelyben a mestert nem meri

bírálni, de meri bírálni Istent a világban? Így hát a "tűz és jégeső" és minden egyéb, melyek "azt ő igéjét cselekszik", mindaz a merész bíráló szemében hiábavalóságnak tűnik, mégis az ő igéjét cselekszi, mert nem lehet úgy az ő parancsa nélkül.

Ezután Isten dicséretére hívja a "hegyeket és minden halmokat...", majd végül az embereket: "földi királyok és minden népek..." Bevégezte a mennyei dicséretet, ezzel bevégezi a földről jövőt. "Mert egyedül csak az ő neve magasztos." Senki ember ne keresse tehát önnön nevének magasztalását. Magasztalást kívánsz? Annak vesd alá magadat, aki nem alacsonyodhat le: "egyedül az ő neve magasztos". "Dicsősége kiárad az égre és a földre..." Mivel mindezek magasztalják, mindezek kiáltják, az ő szépségük mintegy a hangjuk, mellyel vallomást tesznek az Úrról. Kiált a menny az Istennek: te alkottál, nem önmagam! Kiált a föld: te alapítottál, nem énmagam. Miképpen kiáltanak? Midőn szemléljük őket, s ezt fölismerjük. A te szemléletedből, a te hangodból kiáltanak! "Dicsősége kiárad az égre és a földre." Nézd az eget, mily szép; nézd a földet, mily szép; s mind együtt, mily szép. Ő tette, ő irányítja, az ő intése kormányozza, ő szabja meg az időket, ő hozza vissza a pillanatokat, önmaga által megújítva. Mindezek őt dicsérik mozdulatlanágukban vagy mozgásukkal, lenn a földről vagy fönn a mennyből, előregedésükkel vagy megújulásukkal. Midőn látod ezt és örvendezel, s fölemelkedsz a mesterhez, az ő láthatatlan titkaihoz a lett dolgokon keresztül értelmekkel, akkor észreveszed, hogy "dicsősége kiárad a mennyre és a földre", tehát magasztalod őt a földi dolgok miatt s a mennyi dolgok miatt. És mivel mindent ő alkotott, azért ne úgy tessed neked mindaz, amit ő alkotott, hogy ezek kedvéért eltávozz attól, aki alkotta őket. Hanem ha szereted, amit ő alkotott, szeresd jobban azt, aki alkotott. Ha szép, amit alkotott, mennyivel szebb, aki alkotta! "Dicsérete kiárad a mennyre és a földre."

"És felmagasztalta az ő népének fejét." Íme, amit Aggeus és Zakariás megjövendölt: Korábban az ő népének feje megaláztatott a szorongatásban, megpróbáltatásban, a szívek gyötrelmében. S mikor magasztaltatik fel? Amikor eljön maga az Úr, mikor fölkel a mi Napunk. Nem az, amit szemmel látunk, s mely fölkel jókra és gonoszokra, hanem az, akiről mondatik: "Rátok, akik féltitek Isten, felkel az igazság napja...", aki felől viszont a kevélyek és gonoszok ezt hallják: "nem világít nekik az igazság fénye, s a nap nem kel föl nekik". Ez a mi nyarunk. A gyümölcs a télben nem jelenik meg a tövön. Úgy látod, mintha kiszáradt fa lenne, míg tél van. Aki nem tud látni, az száraznak véli a tövet. S ott van mellette egy másik tő, amely valóban száraz. A tél alatt egyformák, bár emez él, a másik meg halott. De ennek élete, s annak halála egyaránt rejtőzik. Jön a nyár, s ennek élete kivilágosodik, annak halála kinyilvánul. Megjelenik a levelek éke, a gyümölcsök termékenysége, beöltözik a tőnek színe abba, amit gyökerében hordoz. Most olyanok vagyunk, testvérek, mint minden más ember. Születnek, étkeznek, isznak, öltözködnek, átmennek az életen. És ugyanúgy a szentek is. Olykor emiatt azt mondják lenézve őket az emberek: mióta keresztény lett, azóta nem fáj a feje? Vagy keresztény lévén valami több van neki, mint nekem? Ó, te száraz tő, a csupasz töved nézed a télben, de az valójában nem száraz. Jön a nyár, jön az Úr, a mi ékességünk, ki a gyökérben rejlik, s akkor - a fogság után, melyben halandó voltunkkal most élünk - ő "felmagasztalja az ő népének fejét". Azért mondja az apostol: ne ítéljetek idő előtt, míg el nem jön az Úr, és föl nem tárja a sötétséget; akkor mindenki megkapja dicséretét az Úrtól. Ha azt kérded: "hol az én gyökerem? hol az én gyümölcsöm?" - ha hiszel, tudod, hol a gyökered. Ott van, ahol a hited, ahol a reményed és szereteted. Hallgasd az apostolt: "Halottak voltatok" (mintegy halottnak tüntetek a tél alatt, de halld, mint élnek:) "és életetek el volt rejtve Krisztussal az Istenben." Íme, itt van a gyökered. S amikor ékességbe öltözől? Amikor gyümölcsöt megtermékenyülsz? Hallgasd: "Amikor Krisztus megjelenik, a ti életetek, akkor ti is megjelentek vele a dicsőségben." "Fölmagasztalja az ő népének fejét."

"Himnusz ez minden szentjének..." Tudjátok, mi a himnusz? Ének az Isten dicséretére. Ha dicséred Istent, de nem énekelsz - nem mondtál himnuszt. Ha énekelsz, de nem Isten

dicséretére, - nem mondtál himnuszt. Ha mászt dicsérsz, nem Istent, - bár énekelve dicsérsz, nem mondtál himnuszt. A himnuszt tehát e háromból áll: ének, dicséret, Istennek. Mit jelent tehát: "Himnuszt ez minden szentjének"? Vegyék az ő szentjei a himnuszt, mondják az ő szentjei a himnuszt, mert ez az